

przypadku i oszacowanie, czy interes rodziców czy dziecka winien mieć w danej sprawie pierwszeństwo.

Obrady konferencji zakończył ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, który podziękował prelegentom za przygotowanie i przedstawienie referatów, a wszystkim obecnym – za udział w konferencji. Należy bardzo pozytywnie ocenić inicjatywę zorganizowania omówionej konferencji. Niezwykle interesująca dyskusja, dla której punktem wyjścia były wygłoszone przedłożenia i liczne pytania ze strony słuchaczy, potwierdza, że tematyka wolności religijnej w Unii Europejskiej pozostaje aktualna, a spotkania naukowe jej poświęcone są potrzebne.

Marta Ordon

Symposium pt. „Prawna regulacja sfery światopoglądowej w polskim systemie oświaty”, Warszawa 22 kwietnia 2010 r.

W dniu 22 kwietnia 2010 r. w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie odbyło się symposium naukowe pt. „Prawna regulacja sfery światopoglądowej w polskim systemie oświaty”. Jego celem było przedstawienie konsekwencji prawnych w sferze świeckości szkoły na kanwie wyroku „Lautsi v. Włochy”. Podstawowym przedmiotem refleksji była możliwość recepcji tego orzeczenia na gruncie prawa polskiego.

Symposium zostało zorganizowane przez Chrześcijańską Akademię Teologiczną w Warszawie. W tematykę symposium wprowadził prof. Tadeusz J. Zieliński, a uroczystego otwarcia dokonał ks. bp prof. dr hab. Wiktor Wysoczański

Pierwszy referat pt. „Czy nauczyciel ma prawo mieć swoje poglądy?” wygłosił prof. dr hab. Jan Hartman (Uniwersytet Jagielloński). Stwierdził, że nauczyciel jest zobowiązany do głoszenia poglądów faworyzowanych przez państwo. Funkcjonariusz publiczny jest zobligowany do lojalności konstytucyjnym wartościom, takim jak: republikańska forma rządów, pluralizm polityczny, bezstronność światopoglądowa. Państwo ma prawo żądać powściągliwości od urzędników sprawujących funkcje

publiczne w zakresie uzewnętrzniania przez nich poglądów o charakterze światopoglądowym.

Jako kolejny wystąpił ks. prof. dr hab. Artur Mezglewski (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II). Zwrócił uwagę na praktyczne problemy związane z nauczaniem religii w szkole publicznej. Podkreślił, że w obowiązującym stanie prawnym władze oświatowe mają prawo do pełnej kontroli w zakresie nadzoru pedagogicznego nad działalnością nauczycieli religii. Zwrócił uwagę na brak szczegółowych unormowań w porozumieniach kościelno-państwowych w dziedzinie zasad dotyczących procedury hospitacji zajęć religii. Podkreślił także, że możliwość podjęcia obowiązków wychowawcy klasy przez katechetę jest uzasadniona przyjętą w prawie polskim zasadą równości wobec prawa.

Kolejny referat pt. „Obecność religii w polskich szkołach publicznych z perspektywy mniejszości religijnej” wygłosił ks. prof. dr hab. Bogusław Milerski (ChAT). Podkreślił, że istotnym zadaniem szkoły publicznej jest obrona bezstronności światopoglądowej. Wyraził zaniepokojenie wobec problemu ukrytego faworyzowania treści religijnych. Dla lepszego zrozumienia zasady bezstronności światopoglądowej w szkole publicznej potrzebna jest debata społeczna.

Następny referat pt. „Prawne aspekty nauczania religii i krzewienia religijności w szkołach publicznych” wygłosił dr Maciej Pilich (Uniwersytet Warszawski). Podkreślił, że oczekiwania Kościoła katolickiego zderzają się z wartościami konstytucyjnymi. Zwrócił uwagę, że szkoła publiczna nie może być miejscem promowania jakiegokolwiek religii ani miejscem antyreligijnej propagandy. Jako tendencyjne określił porównywanie państwa świeckiego do państwa antyreligijnego. Podkreślił, że dyskusje nad świeckością państwa zaczynają dojrzewać i prowadzą do ożywionej i konstruktywnej refleksji w tej materii.

Dr Jarosław Szymanek (Uniwersytet Warszawski) wygłosił referat pt. „Nauczanie religii w szkole publicznej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego”. Głównym motywem referatu było orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2009 r. w sprawie wliczania do średniej ocen z religii. Nie zgodził się z tezą orzeczenia, według której religię należy traktować jako równouprawniony przedmiot, gdyż religia jest przedmiotem szkolnym nadobowiązkowym. Oceniał jako błędną konstatację Trybunału dotyczącą szczególnej pozycji instytucjonalnej Kościoła

katolickiego w polskim porządku prawnym wyprowadzoną z treści art. 25 ust. 4 Konstytucji.

Drugą część sympozjum otworzył referat dr Pawła Boreckiego (Uniwersytet Warszawski) poświęcony „Ekspozycji symboli religijnych w polskiej szkole publicznej w świetle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Lautsi przeciw Włochom”. Omówił w skrócie treść wyroku oraz wskazał, że obecnie trwa procedura odwoławcza przed Wielką Izbą. Uznał, że nie będzie możliwe automatyczne wydanie identycznego orzeczenia w kontekście polskich regulacji prawnych. Wskazał, że w Polsce ekspozycja symboli religijnych jest fakultatywna, w przeciwieństwie do rozwiązań we włoskim porządku prawnym.

Kolejny referat wygłosił dr Mirosław Tryczyk (Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu) pt. „Szczeniacki bunt młodzieży w XIV Liceum Ogólnokształcącym we Wrocławiu, czyli problem obecności religii w systemie oświaty polskiej z perspektywy ucznia i nauczyciela widziany”. Głównym motywem inicjatywy usunięcia krzyży z sal szkoły publicznej był sprzeciw wobec zawłaszczenia przestrzeni publicznej przez religię. Autorzy protestu chcieli, aby sprawa wrocławskiego liceum stała się przyczynkiem do dalszego zainteresowania neutralnością światopoglądową państwa.

Referat pt. „Symbole religijne w szkole publicznej w Republice Federalnej Niemiec” wygłosił mgr Jakub Cupriak (doktorant Uniwersytetu w Bonn). Omówił przepisy bawarskiej ustawy o szkolnictwie w kontekście wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, który w 1995 r. uznał za niezgodną z Konstytucją obowiązkową obecność krzyży w salach szkolnych. Obecnie znowelizowane przepisy ustawy wprowadziły możliwość usuwania symboli religijnych w przypadku, gdy życzenie takie wyrażą rodzice (dzieci) albo nauczyciele. Odnosił się także do regulacji prawnych w kwestii zakazu noszenia symboli religijnych przez nauczycieli w szkołach publicznych.

Kolejny referat wygłosiła dr Ewa Bednarz (Warszawskie Seminarium Teologiczne) pt. „Realizacja wolności wychowania religijnego w szkołach niepublicznych na przykładzie polskich placówek Association of Christian Schools International”. Przybliżyła charakter edukacji chrześcijańskiej. Podkreśliła, że specyfika tej formy edukacji polega na przekazywaniu prawd biblijnych w atmosferze miłości do Boga. Omówiła założenia programowe 19 placówek ACSI działających na terenie Polski.

Jako ostatni referat pt. „Treści światopoglądowe krzewione przez szkołę publiczną a wymóg bezstronności religijno-swiatopoglądowej władz publicznych” wygłosił prof. Tadeusz J. Zieliński (ChAT). Zaznaczył, że obecnie debata na temat bezstronności światopoglądowej władz publicznych dotyczy wyłącznie dwóch wątków: nauczania religii i obecności symboli religijnych w szkole publicznej. Prelegent podkreślił, że brakuje refleksji naukowej w kwestii wykonywania praktyk religijnych oraz propagowania treści światopoglądowych w szkole publicznej. Stwierdził, że krzewienie treści światopoglądowych ma miejsce w szkole publicznej poprzez zachowania nauczycieli (werbalne i niewerbalne), program nauczania (akcentujący silnie związek Polski i Polaków z religią) oraz podręczniki szkolne (ukazywanie faktów przez pryzmat religii). Stwierdził, że potrzebna jest ustawowa regulacja wspomnianych zagadnień.

Konferencję zamknął prof. Tadeusz J. Zieliński, który zadeklarował wydanie materiałów konferencyjnych. Sympozjum stanowiło duży wkład w rozwój nauki prawa wyznaniowego ze względu na jego wieloaspektowość i wysoki poziom merytoryczny wygłoszonych referatów.

Michał Zawisłak

Konferencja naukowa pt. „Przesłanki konieczne zawarcia małżeństwa. Próba systematyzacji zagadnienia w aspekcie wymogów formy religijnej”, Ulanów 26-27 maja 2010 r.

Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Gospodarce Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Stalowej Woli wraz z Polskim Towarzystwem Prawa Wyznaniowego zorganizowali konferencję naukową na temat: „Przesłanki konieczne zawarcia małżeństwa. Próba systematyzacji zagadnienia w aspekcie wymogów formy religijnej”. W konferencji, która odbyła się w dniach 26-27 maja 2010 r. w Ulanowie, uczestniczyli specjaliści z zakresu prawa wyznaniowego i cywilnego z różnych ośrodków naukowych w Polsce.

Otwarcia konferencji dokonał ks. dr hab. Roman Sieroń, prof. KUL, prodziekan Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Gospodarce Katolic-